

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

[Από το βιβλίο ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ και το σχ. βιβλίο ΕΛΕΝΗ]

1. Ποια είναι τα είδη του αρχαίου ποιητικού λόγου:

Το έπος, η λυρική ποίηση και το δράμα (προορίζεται για παράσταση, ζωντανεύει δηλ. ένα γεγονός που εξελίσσεται μπροστά στους θεατές.(δράμα <δράω –δρω = πράττω)) .Το δράμα συνθέτει στοιχεία και από τα 2 άλλα είδη που προηγούνται χρονικά.[Έπος/λυρική ποίηση]

2.Με ποιου θεού τη θρησκευτική λατρεία συνδέεται η δραματική ποίηση:

Το δράμα προήλθε από τις θρησκευτικές τελετές, τα δρώμενα (= ιερές συμβολικές πράξεις) προς τιμήν του θεού Διόνυσου,θεού της αμπέλου και του οίνου, που ήταν δημοφιλής στις λαϊκές τάξεις.

3.Τι ήταν ο διθύραμβος:

Ήταν θρησκευτικό και λατρευτικό άσμα (τραγούδι) που τραγουδούσε ο ιερός θίασος των πιστών του Διονύσου (χορός 50 χορευτών, μεταμφιεσμένων ίσως σε τράγους) με συνοδεία αυλού, χορεύοντας γύρω από το βωμό του. Ο πρώτος των χορευτών, ο *εξάρχων*, που έκανε την αρχή στο τραγούδι ίσως απέδιδε και κάποια αφήγηση σχετική με τη ζωή του θεού.

4. Ποια είναι τα είδη της δραματικής ποίησης και ποια τα χαρακτηριστικά τους;

Η τραγωδία[σοβαρό περιεχόμενο, ηθικά διλήμματα ηρώων και συντριβή τους], η κωμωδία[ωδή του κώμου=εύθυμη συντροφιά ανδρών,σάτιρα γνωστών προσώπων, πολιτική επικαιρότητα] και το σατυρικό δράμα[ευτράπελη πτυχή του μύθου, μη πολιτικό περιεχόμενο, χρήση χορού Σατύρων].

5. Ποια ήταν η προσφορά του Αρίωνα και του Θέσπη στην εξέλιξη του δράματος:

Ο Αρίων ήταν ο πρώτος που συνέθεσε διθύραμβο και παρουσίασε τους χορευτές μεταμφιεσμένους σε Σατύρους, δηλαδή με χαρακτηριστικά τράγων. Οι τραγόμορφοι αυτοί τραγουδιστές ονομάζονταν τραγωδοί(< τράγων ωδή)

Ο Θέσπης ήταν ο πρώτος που στη θέση του *εξάρχοντα* έβαλε άλλο πρόσωπο, εκτός Χορού, τον υποκριτή (υποκρίνομαι = αποκρίνομαι) ηθοποιό, ο οποίος έκανε διάλογο με το Χορό. Αποτέλεσμα αυτής της καινοτομίας ήταν η γέννηση της τραγωδίας.

6. Από πού πήρε το όνομα της η τραγωδία και ποια περίοδο κυρίως αναπτύχθηκε:

Τραγωδία = τραγούδι μεταμφιεσμένων σε τράγους.

Αναπτύχθηκε κυρίως τη διάρκεια του χρυσού αιώνα (5^{ος} αι. π. Χ.) στην Αθήνα.

7. Από πού αντλούν τα θέματα οι συγγραφείς των τραγωδιών:

Από τους μύθους εκτός από τους Πέρσες του Αισχύλου και τις Βάκχες του Ευριπίδη, τους οποίους όμως συνέδεαν με τη σύγχρονη επικαιρότητα.

8.Πότε και πού γινόταν παραστάσεις τραγωδιών στην αρχαία Αθήνα:

Η παράσταση των τραγωδιών στο θέατρο γινόταν στις γιορτές του Διονύσου.

Στα *μεγάλα* ή *εν άστει Διονύσια* και στα *Λήναια* παρουσιάζονταν νέες τραγωδίες, στα *μικρά* ή *κατ'αγρούς Διονύσια* γίνονταν μόνο επαναλήψεις έργων ενώ στα *Ανθεστήρια* αρχικά δε διδάσκονταν δράματα αλλά αργότερα προστέθηκαν δραματικοί αγώνες.

9. Τι ήταν το Ωδείο:

Στεγασμένο θέατρο όπου γινόταν ο προαγών

10. Τι ήταν ο προαγών:

Μια εκδήλωση που προηγούνταν των δραματικών αγώνων κατά την οποία οι χορηγοί, οι 3 δραματικοί ποιητές, οι ηθοποιοί και οι χοροί εμφανίζονταν στο Ωδείο και ανακοίνωναν τους τίτλους και τις υποθέσεις των έργων τους.

11. Ποιοι ήταν οι συντελεστές των δραματικών αγώνων:

A. Πριν και μετά την παράσταση

A) Ο επώνυμος άρχων: Επέλεγε 3 ποιητές απ' αυτούς που είχαν υποβάλει αίτηση (κάθε ποιητής διαγωνίζονταν με μία τετραλογία δηλ. 3 τραγωδίες και ένα σατυρικό δράμα. Στη συνέχεια έδινε χορό σε κάθε ποιητή και του υποδείκνυε το χορηγό.

B) Ο χορηγός: Χορηγοί ήταν πλούσιοι Αθηναίοι που αναλάμβαναν τα έξοδα της παράστασης

Γ) Οι κριτές: Ήταν 10 και ορίζονταν με κλήρωση (1 από κάθε φυλή)

B. Οι συντελεστές της παράστασης

A) Οι υποκριτές (ηθοποιοί): Ήταν άντρες. Στην τραγωδία υπήρχε αρχικά μόνο 1 υποκριτής. Ο Αισχύλος πρόσθεσε τον δεύτερο και ο Σοφοκλής τον τρίτο.

B) Οι χορευτές: Ήταν και αυτοί άντρες. Για παράσταση τραγωδίας απαιτούνταν αρχικά 12 και αργότερα 15. Ο χορός έμπαινε στην ορχήστρα από τη δεξιά πάροδο με σχηματισμό 3 X 5 ή 5 X 3

Γ) Ο αυλητής: Συνόδευε με τον αυλό την εκτέλεση των λυρικών μερών του δράματος.

12. Ποια ήταν τα βραβεία για τους νικητές ποιητές αλλά και τους χορηγούς τους:

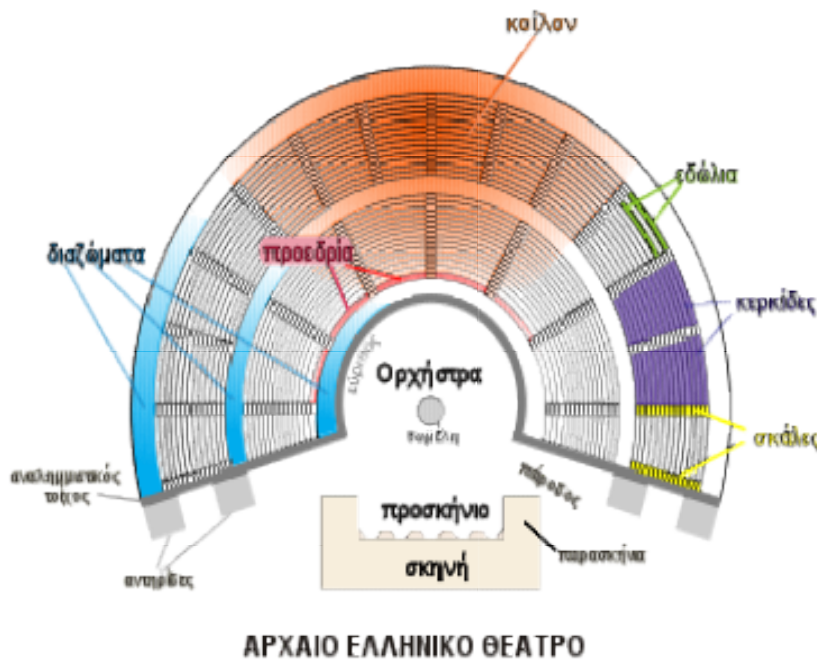
Η Εκκλησία του Δήμου σε πανηγυρική τελετή έδινε στέφανο από κισσό στους ποιητές και χάλκινους τρίποδες στους χορηγούς. Αναγράφονταν επίσης τα ονόματα των ποιητών, των χορηγών και των πρωταγωνιστών σε πλάκες που τις κατέθεταν στο δημόσιο αρχείο (διδασκαλία).

13. Ποιοι παρακολουθούσαν τους δραματικούς αγώνες;

Αθηναίοι πολίτες, ξένοι, μέτοικοι, γυναίκες. Οι άποροι πολίτες ενισχύονταν από το κράτος με ένα χρηματικό ποσό (θεωρικά) για να μπορούν να παρακολουθούν δωρεάν τις δραματικές παραστάσεις ως μάθημα παιδείας και δημοκρατίας.

14. Ποια είναι τα μέρη του αρχαίου θεάτρου;

- **Το κοίλον**: Ήταν ο χώρος που κάθονταν οι θεατές ημικυκλικά απέναντι από τη σκηνή. Τα καθίσματα λεγόταν εδώλια. Το κοίλον χωριζόταν από 2 μεγάλους οριζόντιους διαδρόμους σε 3 ζώνες που ονομάζονταν **διαζώματα**. Τα καθίσματα (**εδώλια**), που ήταν κτισμένα αμφιθεατρικά, διέκοπταν κλίμακες (σκάλες) από τις οποίες οι θεατές ανέβαιναν στις υψηλότερες θέσεις. Τα σφηνοειδή τμήματα των εδωλίων ανάμεσα στις κλίμακες λεγόταν **κερκίδες**
- **Η ορχήστρα**: Ήταν ο χώρος που βρισκόταν ο χορός. Είχε κυκλικό ή ημικυκλικό σχήμα και στο κέντρο του υπήρχε ο βωμός του Διονύσου, **η θυμέλη**.
- **Η σκηνή**: Ήταν ξύλινο ορθογώνιο οικοδόμημα στη μια πλευρά της ορχήστρας και στη πλευρά προς τους θεατές εικόνιζε την πρόσοψη ενός ναού ή ανακτόρου.. Χρησιμοποιούνταν για τις μεταμφιέσεις των υποκριτών και ως αποθήκη του θεατρικού υλικού. Ο χώρος ανάμεσα στη σκηνή και την ορχήστρα ήταν υπερυψωμένος και ονομαζόταν **λογείο**. Εκεί δρούσαν οι ηθοποιοί. Πάνω στη σκηνή υπήρχε υπερυψωμένη εξέδρα, **το θεολογείο** και εκεί εμφανίζονταν οι θεοί.

15. Τι ήταν οι πάροδοι και ποιος ο λειτουργικός τους ρόλος;

Μεταξύ της σκηνής και της ορχήστρας υπήρχαν 2 διάδρομοι, **οι πάροδοι**, από τις οποίες έμπαιναν ο Χορός και οι υποκριτές που δεν ήταν μέσα στη σκηνή. Από τη δεξιά ως προς τον θεατή πάροδο έμπαιναν αυτοί που έρχονταν από την πόλη ή το λιμάνι, ενώ από την αριστερή αυτοί που έρχονταν από τους αγρούς ή μια ξένη χώρα.

16. Ποια μηχανήματα είχαν

επινοήσει οι αρχαίοι για τις ανάγκες μιας παράστασης;

- **Το εκκύκλημα:** Ήταν τροχοφόρο δάπεδο, πάνω στο οποίο παρουσίαζαν ομοιώματα νεκρών.
- **Ο γερανός ή αιώρημα:** Είδος γερανού με τη βοήθεια του οποίου εμφανίζονταν οι θεοί.
- **Το βροντείο ή κερανοσκοπέιο** για τη μηχανική αναπαραγωγή της βροντής ή της αστραπής
- **Οι περιάκτοι:** ξύλινοι στύλοι για εναλλαγή του σκηνικού

17. Να δώσετε τον ορισμό της τραγωδίας κατά τον Αριστοτέλη και να τον ερμηνεύσετε..

Ἔστιν οὖν τραγωδία μίμησις πράξεως σπουδαιᾶς καὶ τελείας, μέγεθος ἐχούσης, ἡδυσμένῳ λόγῳ, χωρὶς ἐκάστῳ τῶν εἰδῶν ἐν τοῖς μορίοις, δρώντων καὶ οὐ δι' ἀπαγγελίας, δι' ἑλέου καὶ φόβου περαίνουσα τὴν τῶν τοιούτων παθημάτων κάθαρσιν

Δηλαδή: η τραγωδία είναι μίμηση (=παράσταση επί σκηνής) μιας σημαντικής και ολοκληρωμένης πράξης(τελείας) η οποία έχει κάποια ορισμένη διάρκεια (μέγεθος ἐχούσης) με λόγο ποιητικό, τα μέρη της οποίας διαφέρουν στη φόρμα τους, παριστάνεται ενεργά και δεν απαγγέλλεται, προκαλώντας τη συμπάθεια (ἔλεος) και το φόβο του θεατή, τον λυτρώνει (κάθαρσιν) στο τέλος από παρόμοια με τους ήρωες ψυχικά συναισθήματα (παθήματα).

18. Ποια είναι τα κατά ποσόν μέρη της τραγωδίας;

Πρόλογος: το τμήμα πριν την είσοδο του Χορού στην ορχήστρα –εισάγει τους θεατές στην υπόθεση του έργου –δεν υπήρχε στις παλαιότερες τραγωδίες

Πάροδος: τραγουδι που τραγουδά ο Χορός μπαίνοντας στη σκηνή

Επεισόδια: τα τμήματα που παρεμβάλλονται ανάμεσα στα άσματα που ψάλλει ο Χορός (αντιστοιχούν στις Πράξεις του σύγχρονου θεάτρου)

Στάσιμα: (= στάση) άσματα που ψάλλει ο Χορός μετά τα επεισόδια

Ἐξοδος ακολουθεί μετά το τελευταίο άσμα του Χορού και δίνεται η λύση της τραγωδίας

19. Ποια είναι τα κατά ποιόν μέρη της τραγωδίας:

Μύθος	(η υπόθεση του έργου)
ἦθος	(χαρακτήρες των ηρώων)
Διάνοια	(ιδέες και σκέψεις που εκφράζουν τα πρόσωπα της τραγωδίας και τα επιχειρήματα που χρησιμοποιούν για να στηρίζουν τις θέσεις τους)
Λέξη	(αφορά τους εκφραστικούς τρόπους και το ύφος)
Μέλος	(είναι η μελωδία, η μουσική επένδυση του έργου)
Ὀψη	(σκηνικά, κουστούμια)

20. Ποια είναι τα δύο βασικά μέρη της τραγωδίας και τι περιλαμβάνει το καθένα;

- A) το επικό στοιχείο** (είναι τα διαλογικά μέρη δηλαδή ο πρόλογος, τα επεισόδια και η έξοδος)
- B) το λυρικό στοιχείο** (η πάροδος, τα στάσιμα, οι κομμοί, οι μονωδίες και οι διωδίες)

21. Ποιοι ήταν οι 3 μεγάλοι τραγικοί ποιητές;

Ο Αισχύλος, ο Σοφοκλής και ο Ευριπίδης.

22. Ποιες καινοτομίες εισήγαγε στο δράμα ο Ευριπίδης;

- Αφηγηματικός πρόλογος (αναφέρεται σε γεγονότα που προηγήθηκαν) και επίλογος
- Χρησιμοποίησε τον «από μηχανής θεό» (δίνει λύση στα αδιέξοδα).
- Μείωσε την έκταση των χορικών.
- Αύξησε τις μονωδίες των ηθοποιών
- Χειρίστηκε τους μύθους με μεγάλη ελευθερία και έστειλε τα μηνύματα που ήθελε στους θεατές.
- Κατέβασε τους ήρωές του με ρεαλιστικό τρόπο στα ανθρώπινα μέτρα

23. Γιατί ο Ευριπίδης ονομάστηκε «από σκηνής φιλόσοφος» και ο «τραγικότερος των ποιητών»;

- Οι ήρωες του εκφράζουν φιλοσοφικές ιδέες διαφορετικές από τις καθιερωμένες, διαμαρτύρονται προβληματίζονται, ασκούν κριτική σε όλους τους θεσμούς της εποχής του ακόμη και στους θεούς (Γι' αυτό στα έργα του υπάρχουν πολλά γνωμικά)
- Παρουσιάζει τους ήρωες του όπως είναι στην πραγματικότητα με όλα τα πάθη και τις αδυναμίες τους και βρίσκονται πιο κοντά στο θεατή απ' όση οι ήρωες των άλλων τραγικών.

24. Πότε γράφτηκε η «Ελένη» και ποια κατάσταση επικρατούσε τότε στην Αθήνα;

Γράφτηκε το 412 π. Χ. Βρισκόμαστε στο μέσον του Πελοποννησιακού πολέμου (431 –404) Ένα χρόνο πριν, δηλ. το 413 π.Χ. οι Αθηναίοι είχαν πάθει πανωλεθρία στη Σικελία, όπου είχαν εκστρατεύσει. Άρα ο πόλεμος μόνο καταστροφές έχει φέρει στους Αθηναίους και γι' αυτό ο Ευριπίδης στην «Ελένη» καταδικάζει τον πόλεμο, που μόνο συμφορές φέρνει». Επίσης στην Αθήνα έχουν συρρεύσει από παντού οι σοφιστές οι οποίοι με τη διδασκαλία τους αμφισβητούν όλες τις παραδοσιακές αξίες της εποχής τους. Απ' αυτούς επηρεάζεται ο Ευριπίδης και αμφισβητεί πολλούς θεσμούς της εποχής του.

25. Πώς βλέπει την Ελένη η παράδοση και πώς ο Ευριπίδης;

Η παράδοση βλέπει την Ελένη ως σύμβολο της τέλει ομορφιάς, ως μια γυναίκα υπεύθυνη για τον τρωϊκό πόλεμο και την καταστροφή πολλών Ελλήνων και Τρώων αφού έφυγε με τον Πάριχ στην Τροία. Ο Ευριπίδης στην τραγωδία του Ελένη την αντιμετωπίζει με θετικό τρόπο, θεωρώντας τη θύμα των ιδιοτροπιών των θεών και των συνηθειών της εποχής της και δεν πήγε ποτέ στην Τροία με τον Πάριχ, αλλά το είδωλό της.